

หลากหลายนาฏลีลา

เรื่องที่ 1 นาฏศิลป์ไทย

แบ่งตามลักษณะการแสดงได้ 4 ประเภท คือ

(1) โขน

(2) ละคร

(3) ระบำ รำ ฟ้อน

(4) การแสดงพื้นเมือง

(1) โขน

เป็นการแสดงชั้นสูงของไทย ผู้แสดงสวมหัวโขน มีผู้บรรยาย และเจรจาให้เรียกว่าคนพากย์-เจรจา วิธีการแสดงนอกจากการรำรำ ที่สวยงามเป็นแบบแผนแล้วมีการแสดงศิลปะแห่งการเต้นประกอบ เพลงหน้าพาทย์ที่สวยงามพร้อมเพรียงที่พัฒนาการมาจากการแสดง ชักนาคตีกลองดำบรรพ์ กระบี่กระบอง นิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์

โซนมี 5 ประเภท คือ

- โซนโรงนอก หรือ โซนนั่งราว
- โซนหน้าจอ
- โซนโรงใน
- โซนฉาก
- โซนกลางแปลง

โซนโรงนอก

โซนหน้าจอ

โซนโรงใน

โซนฉาก

โซนกลางแปลง

(2) ละคร

คือ การแสดงที่เป็นเรื่องราว แบ่งเป็นยุคสมัย ได้แก่

2.1 ละครแบบดั้งเดิม ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก และละครใน

ละครนอก

ละครใน

ละครใน

2.2 ละครแบบปรับปรุงได้แก่ ละครตีกดาบรพร ละครพันทาง ละครเสภา ละครร้อง ละครสังคีต ละครพูดสลบลำ ละครพูด

ละครตีกดาบรพร

ละครพันทาง

ละครเสภา

(3) ระบาย รำ ฟ้อน

เป็นการแสดงชุดเบ็ดเตล็ด หรือ วิพิธทัศนา ไม่มีการแสดงในลักษณะดำเนินเรื่อง มักตัดตอน หรือ แต่งบทขึ้นเพื่อแสดง การรำเดี่ยว รำคู่ ส่วนระบำ และการฟ้อนนิยมแสดงเป็นหมู่จำนวนมาก สีสันท่ารำพร้อมเพรียงกับมีกระบวนการแปรแถวที่สวยงาม การแต่งกายประณีตงดงาม

(4) การแสดงพื้นเมือง

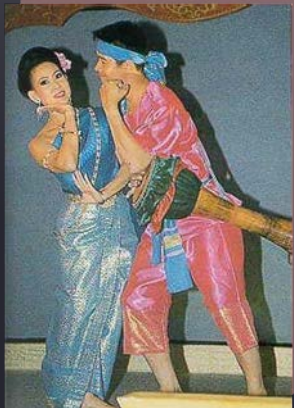
มีลักษณะการแสดงที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นจึงสืบทอดกันมาจากวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม การทำมาหากิน สภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่

4.1 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนเงี้ยว

4.2 การแสดงพื้นเมืองภาคกลาง เช่น รำกลองยาว รำสีนวล รำเชยญพระขวัญ

4.4 การแสดงพื้นเมืองภาคอีสาน เช่น ฟ้อนภูไท เข็มกระหยัง หมอลำ

4.4 การแสดงพื้นเมืองภาคใต้ เช่น การแสดงโนราห์ ลิเกฮูลู การเต้นรอนเง็ง

รำกลองยาว

เซิ้งสวิง

ฟ้อนเล็บ

เรื่องที่ 2 นาฏศิลป์พื้นเมืองและการแสดงละครพื้นบ้าน

นอกจากการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ซึ่งแบ่งออกลักษณะความแตกต่างของการแสดงแบ่งออกเป็น 4 ภาค แล้วในแต่ละท้องถิ่นยังมีการแสดงละครพื้นบ้าน ละครพื้นบ้านของไทย มีอยู่มากมายเป็นที่เล่าขานกันสืบทอดมา เช่น เรื่องปลาบู่ทอง เรื่องสาวเครือฟ้า เรื่องกลองข้าวน้อยฆ่าแม่ เรื่องเสือกับโค เรื่องพระยากงพระยาพาน เรื่องพระสุธน-มโนราห์ แม่นาคพระโขนง เป็นต้น

เรื่องราวต่าง ๆ เหล่านี้ เกิดในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยที่
ชาวบ้านชาวเมืองจดจำเล่าขานกันสืบต่อมา เพื่อความบันเทิงใจและ
เป็นคติสอนใจตามเนื้อหาเรื่องราว และอาจนำเสนอออกมาใน
รูปแบบของการเล่านิทาน การขับเสภา การแสดงละครการแสดง
หนังตะลุง โนราห์บอกบท หมอลำ ที่ผู้ดูผู้ชมจะได้รับความสนุกสนาน
ความสะเทือนอารมณ์ และแง่คิด คติสอนใจ จดจำกันสืบมา

ตัวอย่างละครพื้นบ้านเรื่อง

- กล่องข้าวน้อยฆ่าแม่ เป็นนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นอีสาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหนียวยาก แร้นแค้นของชาวอีสาน ที่ต้องทำงานหนัก อาบเหงื่อ พื้นแผ่นดินที่แห้งแล้ง ทำให้ลูกผู้ชายที่ทำงานเหนียวและหิวจนตาลาย เมื่อผู้เป็นแม่ทำข้าวมาให้ช้า จึงทำอาฆาต เพราะความหิว

- เรื่องปลาบู่ทองก็จะแสดงให้เห็นความรักและความผูกพันของแม่กับรู้ ความกตัญญูรู้คุณแม่ความเป็นอยู่ของสังคมชาวบ้านที่มีความริษยากัน และจะจบลงด้วยคนที่ทำดีก็จะได้รับผลแห่งกรรมดีตอบสนองให้มีความสุขความเจริญ

เรื่องที่ 2 นาฏศิลป์นานาชาติ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การแสดงนาฏศิลป์ เป็น
ศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ที่มีความงดงามมีแบบ
แผน สะท้อนถึงเอกลักษณ์ความเป็นเชื้อชาติที่เด่นชัด
ของเจ้าของลักษณะการแสดงนั้น ตัวอย่าง เช่น

1. นาฏศิลป์อินเดีย

กำเนิดจากความเชื่อและความศรัทธาในตัวเทพเจ้า ตามลัทธิฮินดู ตามคัมภีร์ นาฏยศาสตร์ (ตำราการฟ้อนรำ) การแสดงกถักกฬี พระภาระตะมูณี ได้รับพระราชทานถ่ายทอดท่าทางการฟ้อนรำ จากพระพรหม และ พระศิวะ เทพเจ้าที่ชาวฮินดูยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าแห่งการฟ้อนรำ นาฏศิลป์อินเดีย เป็นต้นแบบของนาฏศิลป์ในชาติตะวันออก เช่น ไทย เขมร พม่า อินโดนีเซีย นาฏศิลป์อินเดีย เป็นต้นแบบได้แก่การแสดงชุด ภารตะนาฏยัม ชุดกถักกฬี ชุดมณีปุระ

การแสดงกถักกฬี

2.นาฏศิลป์จีน

กำเนิดจากพิธีกรรมทรงเจ้า การบวงสรวงบูชาด้วยระบำที่ เรียกว่า "รามาคู่" เนื่องจากแผ่นดินจีนประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่เป็นประจำ การแสดงระบำทรงเจ้าในพิธีศาสตร์เพื่อบำบัดความทุกข์ เจ็บไข้ เดือดร้อน ของประชาชนชาวจีน เป็นศิลปะที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน มีความเก่าแก่มากที่สุด และพัฒนามาเป็นละครแบบต่าง ๆ ในราชสำนักและเป็นที่นิยมของชาวจีนมากที่สุด คือ อุปรากรจีนหรือที่คนไทยเรียกว่าจิ้ว อุปรากรจีนที่มีชื่อเสียงเป็นแบบมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและนับเป็นศิลปะประจำชาติ คือ อุปรากรจีนปักกิ่ง

ตัวละครในอุปรากรจีน

3.นาฏศิลป์ญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ได้รับการรุกรามทางวัฒนธรรมจากจีนจักรพรรดิญี่ปุ่นจึงมีนโยบายที่จะปลูกฝังให้ประชาชนรักชาติและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ นาฏศิลป์ญี่ปุ่นในสมัยโบราณมาจากความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์การแสดงออกมาจากวัดและขยายตัวเข้าไปสู่ราชสำนัก นาฏศิลป์ญี่ปุ่นได้แก่ *ละครคาบูกิ โปะะ และเตียวเง็น*

ละครคาบูกิ

ละครคาบูกิ

มีต้นกำเนิดมาจากการแสดงหุ่นรากลูชา และละครโนะมิจิ การนำเสนอเรื่อง เช่นเดียวกับ โขน ละคร ของไทย จุดเด่นอยู่ที่ ศิลปะในการแสดงจึงต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี มีแบบแผน ในการแสดง เช่น การแต่งกายของผู้แสดง ตัวพระเอกแต่งหน้าสี ขาว ผู้ร้ายจะแต่งหน้าสีแดง เส้นทุกเส้นที่เขียนหน้าจะบอกอายุ อารมณ์ และตำแหน่งของตัวละคร

ละครโนะ

ละครโนะ

เป็นศิลปะชั้นสูงประจำชาติของประเทศ
ญี่ปุ่น มีแบบแผนการแสดงเป็นเอกลักษณ์ เช่น
ผู้แสดงสวมหน้ากากมีสีอันสวยงามสร้างด้วยความ
ประณีต เสื้อผ้าหรูหรา สัมพันธ์กับหน้ากาก
ส่วนละครเงาเดี่ยว เป็นละครที่แสดงสลัจากับ
ละครโนะ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด

4.บัลเลต์ คือการเต้นระบำปลายเท้า ที่เน้นการใช้ความสามารถของเท้า เป็นหลักประกอบกับการใช้ลีลาของมือและแขน กำเนิดขึ้นใน ค.ศ.ที่ 15 ในราชสำนักฝรั่งเศส

การแสดงบัลเลต์

5.การแสดงระบำพื้นเมือง (Folk Dance)

เป็นการเต้นรำประจำท้องถิ่นหรือของประเทศ แสดงออกด้วยความสนุกสนานระหว่างการทำมาหากิน หรือในพิธีตามโอกาสต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เช่น ระบำสเปน ระบำสก๊อต การรำดาบ การเต้นของอินเดียนแดง ฯลฯ

การแสดงระบำพื้นเมือง